

ایترنت

در خدمت کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی

● کریم حنفی نیری و لیلا حسینی یگانه

اینترنت بزرگترین شبکه رایانه‌ای جهان است که «شبکه شبکه‌ها» نامیده می‌شود و شکل تکامل یافته شبکه ARPANET است که در اواخر سال ۱۹۶۰ برای رفع نیاز محققین صنایع دفاع آمریکا تاسیس گردید.

در بدو تاسیس، شبکه‌های مهم تشکیل دهنده اینترنت را شبکه‌هایی چون شبکه اطلاعاتی وزارت دفاع، شبکه ملی علوم مریت، شبکه علوم انرژی و شبکه علوم ناسا تشکیل می‌دادند.

ابزارهای اصلی اینترنت که می‌توان گفت پیکره این شبکه را تشکیل می‌دهند عبارتند از: پست الکترونیک، وب جهان گستر، گروه‌های بحث الکترونیکی، پروتکل انتقال فایل، گوفر، تلنت، موزایک، ویز و آرچی.

امروزه نزدیک به ۱۲۰ میلیون نفر از اینترنت استفاده می‌کنند و مسلماً درصد قابل توجهی از این استفاده‌کننده‌ها را مراجعان به کتابخانه و مراکز اطلاعاتی تشکیل می‌دهند. تأثیری که این فن‌آوری پیشرفته در خدمات فنی و عمومی کتابخانه دارد، کتابخانه‌ها و کتابداران را ناگزیر به استفاده از این منبع عظیم اطلاعاتی می‌کند. این تأثیر را در کتابخانه بیشتر در بخش‌های مرجع، مجموعه‌سازی، سازماندهی، اشاعه اطلاعات می‌توانیم ببینیم.

فهرست انتشارات بسیاری از ناشران بزرگ کتاب و اطلاعات کتابخانه‌ای که در اینترنت وجود دارد می‌تواند در انتخاب و سفارش بهتر مواد کتابخانه‌ای کمک کند. برای مثال به سایت AMAZON در اینترنت می‌توان اشاره کرد که در مواردی بیشتر به یک کتاب‌فروشی و فروشگاه مواد سمعی و بصری شبیه است و کتابخانه‌ها از این سایت و دیگر سایت‌های موجود در اینترنت در جهت مجموعه‌سازی بهتر می‌توانند استفاده کنند.

بخش مرجع به دلیل اهمیتی که در پژوهش و تحقیق دارد باید همیشه اطلاعات دست اول و بکر در

دست داشته باشد تا بتواند به حیات خود ادامه دهد، در چنین شرایطی لزوم استفاده از اینترنت آشکار می‌شود. انواع مواد مرجعی که در اینترنت موجودند، استفاده‌کننده را با یک کتابخانه مجازی روبرو می‌سازند.

بخش سازماندهی اطلاعات نیز از دیگر بخش‌هایی است که در زمینه فهرست‌نویسی و آماده‌سازی مواد خود از اینترنت استفاده می‌کند و این را با توجه به میزان استفاده‌ای که از فهرست کتاب‌های کتابخانه کنگره می‌شود، مشاهده کرد.

به تازگی کتابی تحت عنوان «اینترنت برای ویژه‌کاران خدمات کتابخانه‌ای و اطلاع‌رسانی» انتشار پیدا کرده است، که به اختصار در ذیل به معرفی و نقد این کتاب می‌پردازیم. فهرست مندرجات کتاب مطالب ذیل را نشان می‌دهد: ۱. پیشگفتار ویرایش اول که به مطالب ذیل می‌پردازد، این کتاب چه چیز است، این کتاب چه چیز نیست، چه کسانی حتماً باید این کتاب را مطالعه کنند، چه کسانی احتمالاً این کتاب را مناسب نخواهند یافت. ۲. سرشت اینترنت که به مطالب ذیل می‌پردازد: اینترنت چیست؟ اینترنت از کجا می‌آید؟ جنبه‌های فنی: اینترنت چگونه کار می‌کند؟ مشکلات داده‌ها در اینترنت ۳. پست الکترونیک (Email) لیست‌ها (lists) و گروه‌های خبری (news groups) ۴. تلنت (Telnet)، هایتلنت (Hytnet) و ارتباط از راه دور (remote login) ۵. اف. تی. پی (FTP) و آرشی (Archie) ۶. گوفر (Gopher) و ورونیکا (Veronica) ۷. ویز (WAIS) ۸. وب سراسری جهانی (The World Wide Web) ۹. خلاصه و نتیجه‌گیری و پیوستی که شامل منابع مراجعه، لیست منابع، لیست‌های پستی و گروه‌ها، منابع سودمند، واژه‌نامه کوتاه (انگلیسی - فارسی) و نمایه می‌باشد.

عنوان کتاب به نظر قابل تأمل می‌رسد. «اینترنت برای ویژه‌کاران خدمات کتابخانه‌ای و اطلاع‌رسانی» در مقابل عنوان اصلی آن The Internet for library and

■ اینترنت: برای ویژه‌کاران خدمات کتابخانه‌ای و اطلاع‌رسانی

■ اندی داوسون؛ ویرایشگر متن انگلیسی: سیلیوا پ. وب؛ ترجمه علی اکبر پورسریاز

■ تهران: موسسه فرهنگی انتشاراتی تیمورزاده: نشر طبیب، ۱۳۷۸

■ ۱۲۹ ص: ۲۲۰۰ نسخه: ۸۵۰ تومان

information service Professionals. نکته قابل توجه واژه ویژه کاران است که عنوان را نامفهوم و نارسانا کرده است و احتمالاً مترجم محترم این واژه را به جای واژه کتابداران و یا اطلاع‌رسانان بکار برده، که در صورت چنین احتمالی این واژه عنوان را نارسانا و مبهم کرده، و در غیر این صورت هم این واژه از طرف مترجم تعریف نشده که هدف از به کار بردن آن روشن شود.

صفحه عنوان هر کتاب ملاک فهرست‌نویسی آن کتاب می‌باشد. عنوان این کتاب در صفحه عنوان «اینترنت برای ویژه کاران خدمات کتابخانه‌ای و اطلاع‌رسانی» ذکر شده است که این عنوان در فهرست‌نویسی تهیه شده توسط کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در صفحه حقوق این کتاب به صورت «اینترنت برای ویژه کاران کتابخانه‌ها و مدیران اطلاع‌رسانی» که به نظر می‌رسد به تغییرات چندی که در مورد عنوان کتاب اتفاق افتاده توجهی نشده است. این بی‌توجهی همچنین شامل تعداد صفحات کتاب نیز می‌شود که خود کتاب ۱۳۰ صفحه را نشان می‌دهد. در حالی که این برگه فهرست‌نویسی تعداد ۱۴۴ صفحه را تأیید کرده است. در مورد وضعیت ویرایش این کتاب نیز در برگه فهرست‌نویسی اشاره‌ای نشده است. در این قسمت به نظر می‌رسد کتابی که در اختیار کتابخانه ملی برای فهرست‌نویسی قرار گرفته با کتابی که زیر چاپ رفته تفاوت قابل توجهی داشته باشد.

در صفحه ۱۰ کتاب می‌خوانیم «این کتاب یک راهنمای بنیادی، علمی و برنامه‌ریزی شده کامل برای استفاده از اینترنت، جهت بازیابی اطلاعات است.» و باز در همان صفحه می‌خوانیم «مقصود این کتاب آن نبوده است که یک کتاب راهنمای کامل و ارجاعی برای اینترنت باشد». استنباط معنی این دو جمله را به عهده خود خوانندگان می‌گذاریم، و در مورد راهنما بودن مطالب این کتاب فقط به بررسی یک فصل از آن اکتفاء می‌کنیم.

فصل سوم: پست الکترونیک، لیست‌ها و گروه‌های خبری، در قسمت پست الکترونیک و اینترنت نخست درباره اهمیت این فعالیت اینترنت و بعد در چهار، پنج سطر اهمیت استفاده از این خدمات را برای کتابداران و کتابخانه‌ها ذکر می‌کند. در قسمت لیست‌های پستی برای بیان مفهوم این واژه نخست مثالی ذکر شده، سپس در مورد اینکه چگونه می‌توان از این لیست‌های پستی استفاده کرد در چند پاراگراف به طور نظری که اصلاً جنبه عملی ندارد بحث می‌شود. در قسمت آرشیوهای پستی به اهمیت این آرشیوها و بیان خصوصیات آن پرداخته شده است. در قسمت گروه‌های خبری اطلاعاتی کلی و گذرا و بیان دلایل عدم پذیرش این گروه‌ها و بیان روش جا انداختن این گروه‌ها در میان

عموم بحث شده است. بحث دیگری با عنوان «پیدا کردن منابع در حوزه مورد نیاز» در این بخش قرار دارد، که به ذکر مطالبی در مورد «لیست لیست‌ها و Mailbase در یک صفحه اکتفاء کرده است، مبحث بعدی این فصل به نام «نکات مهم دیگر» نام دارد که در این قسمت به چند مورد مشکلی که هنگام کار کردن با پست الکترونیک رخ می‌دهد اشاره شده و راه‌حل‌هایی چند پیشنهاد شده است. در مبحث آخرین این فصل چند توصیه ساده و پیش‌افتاده برای استفاده موثر از منابع پست الکترونیک داده شده است.

در صفحه ۱۱ مطلبی با این عنوان به چشم می‌خورد «چه کسانی حتماً باید این کتاب را مطالعه کنند»، که ما در اینجا جواب‌های داده شده را بررسی می‌کنیم.

دست‌اندرکاران و ویژه کاران علم کتابخانه و اطلاع‌رسانی که:

می‌خواهند درک کنند اینترنت چیست و چگونه کار می‌کند

از این نظر که اینترنت چیست مباحث قوی و علمی به زبان ساده و قابل فهم ارائه شده که از لحاظ شناخت، دیدی خوب و علمی را نسبت به اینترنت بوجود می‌آورد. بحث تاریخچه، ابزارها، خدمات و... که در این کتاب ذکر آنها رفته از قدرت علمی بالایی برخوردار است. اما از نظر چگونگی کار آنها به نظر می‌رسد چیزی برای کتابداران و اطلاع‌رسانان همراه ندارد و این غیرآموزشی بودن کتاب می‌تواند باشد. علت دیگر استفاده نکردن از تصاویر حقیقی از این مباحث می‌تواند باشد.

«می‌خواهند بدانند اینترنت بعنوان یک منبع اطلاعاتی دارای چه توانایی می‌باشد»

توانایی‌های اینترنت به عنوان یک منبع عظیم اطلاعاتی در این کتاب تا حدود زیادی خوب معرفی شده است. اما اینکه چه سودمندی برای کتابخانه می‌تواند داشته باشند و یا کتابخانه چگونه می‌تواند از آنها استفاده کند مورد توجه قرار نگرفته و تنها به ذکر تعداد محدودی آدرس اکتفاء شده است.

«می‌خواهند بدانند چه ابزارهای کاوشی بر روی اینترنت دسترس‌پذیر هستند و چگونه کار می‌کنند»

به این ابزارها اشاره شده و تا حدود زیادی خدمات و توانایی‌های آنها و همچنین معایب و ضعفهایش اشاره شده اما در مورد طرز کار کردن با آنها خیلی کم و آن هم نه به طور عملی و آموزشی بحث شده است.

«در حال حاضر از اینترنت برای بازیابی اطلاعات استفاده می‌کنند ولی می‌خواهند از کارایی‌های ناشناخته و سودمند آن بیشتر استفاده کنند.»

این مورد هم در زمره مباحثی هست که خیلی خوب به آن پرداخته شده و مفصل در مورد آنها سخن گفته

شده است. ولی در این قسمت لزوم معرفی آدرس‌های نسبتاً زیادی برای قابلیت‌های معرفی شده احساس می‌شود. ولی در این کتاب به تعداد محدودی از این آدرس‌ها پرداخته شده است.

«وقتی می‌خواهند از طریق اینترنت به اطلاعات دسترسی پیدا کنند، بدلیل بروز خطاهای ناشناخته و جور واجور، ناامید و درمانده شده و از کوره در می‌روند.»

در هر یک از خدمات اینترنت که در این کتاب معرفی شده‌اند بخشی را برای بیان این مشکلات و ضعف‌ها و خطاها گنجانده‌اند و برای حل آنها یک یا چند پیشنهاد نیز مطرح کرده‌اند.

«می‌خواهند به وازگان‌شناسی اینترنت تسلط داشته باشند.»

برای این قسمت تنها ذکر این مطلب کافی به نظر می‌رسد که از بین تعداد زیادی از واژه‌هایی که در ارتباط با اینترنت بوده و در کتاب از آنها اسم برده تنها به ۴۰ مورد اشاره شده که توضیح در مورد این واژه‌ها گزینشی بوده و بعضی از این واژه‌ها تنها دارای معنی هستند.

در مطالعه و بررسی دقیق این کتاب ضعف‌هایی به نظر می‌رسد که به بعضی از آنها در ذیل اشاره می‌شود. در سرتا سر کتاب ما به واژه‌های جدید و نامانوسی برمی‌خوریم که نوعی آزرگی خاطر را در مطالعه این کتاب بوجود می‌آورد، برای نمونه تعدادی از این واژه‌ها را ذکر می‌کنیم: ناسودگر ص ۴، پرسمان ص ۱۰، توانش ۱۱، ۳۱، بازهمگذاری ص ۱۸، برزش ص ۲۵، فرآورد داده‌ها ص ۲۶، بازویرایی ص ۲۸، بازپخش ص ۳۲، کنش وری ص ۳۶، عملوند بولی ص ۵۷

که بهتر بود مترجم محترم در گزینش این واژه‌ها دقت لازم را می‌کرد. بطوری که در مواردی از واژه بازویرایی و در مواردی از واژه ویرایش مجدد استفاده شده است و یا واژه برزش که در صفحه ۳۳ به آن اشاره شده و باز همان واژه در صفحه ۶۱ معنی «دستکاری» اشاره شده است.

در فصل چهارم این سر فصل قرار دارد: «تلنت، هایتلنت و برقراری ارتباط از راه دور» که پیرامون موارد اول و دوم به تفصیل سخن گفته شده ولی در مورد برقراری ارتباط از راه دور (Remote Login) اصلاً سخنی گفته نشده است.

نبود نمایه مشکل دیگر این کتاب است. نکته جالبی که در این مورد به نظر می‌رسد این است که به وجود نمایه در فهرست مطالب کتاب در صفحه ۱۳۰ کتاب اشاره شده، اما کتاب در ۱۲۹ صفحه پایان می‌پذیرد.

منابع:

ایطحی، سیدابراهیم. متن‌شناسی ساخت یافته

بزرگداشت یکصدمین سالگرد تولد حضرت امام خمینی (ره) گذار جمهوری اسلامی ایران

رسالت ما

در شناسایی انقلاب

به نسل نوجوان

بسیار سنگین است

گزارشی از برگزاری جشن های پیروزی
انقلاب اسلامی با محوریت بزرگداشت
صدمین سالگرد تولد حضرت امام (ره)

● فاطمه نصیری‌ها

در آغاز سومین دهه از حیات شکوهمند انقلاب اسلامی و هم زبان با یکصدمین سال تولد حضرت امام خمینی (ره)، کمیته کودک و نوجوان ستاد دهه فجر با مسئولیت کانون پرورشی فکری کودکان و نوجوانان و همکاری سازمانها و ارگانهای ذی ربط، طراحی و برگزاری جشنهای پیروزی انقلاب اسلامی را با محوریت بزرگداشت صدمین سالگرد تولد حضرت امام (ره) برنامه ریزی کرده است. هدف اصلی کمیته کودک و نوجوان ستاد دهه فجر، معرفی شخصیت فراگیر حضرت امام و اعجاز او یعنی انقلاب اسلامی به نسل نوپای ایران اسلامی است.

«مهدی باقری» مدیر روابط عمومی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوان با اعلام این مطلب افزود: «حدود پنج، شش سال روال کار کانون به این شکل بوده است. هر ساله برنامه‌هایی را به مناسبت دهه فجر داریم که حداقل از اول سال برنامه‌ریزی می‌کنیم و در ایام دهه فجر و حول و حوش آن برنامه را اجرا می‌کنیم».

شده است، اکنون به ویرایش سوم رسیده و در بیش از چهل کشور دنیا فروش داشته است. ایشان در بخش‌های عمومی و خصوصی (از کتابخانه‌های عمومی گرفته تا سازمان‌های ملی و بین‌المللی) تجربه‌های کاری ارزشمندی داشته‌اند. وب همچنین در کالج مدیریت اشریج^۴ که یک کالج ویژه کار مدیریت و مهارت‌های میان - فردی^۵ است، تدریس کرده‌اند. در این کالج بود که ایشان دومین کتاب خود، Development in information Work را تالیف کردند که این کتاب نیز توسط موسسه مدیریت اطلاعات ازلیب چاپ شده است. ایشان عضو شورای دولت انگلستان و رئیس سابق سازمان خدمات اطلاع‌رسانی و کتابداری لیدبادی^۶ بودند که این سازمان کیفیت‌های شغلی ملی (NVQS)^۷ را برای حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی توسعه داده است. وب اکنون در حوزه آموزش حرفه‌ای با موسسه مدیریت اطلاعات ازلیب و انجمن کتابخانه^۸ انگلستان (LA) فعالیت‌های همکاری دارند. همچنین مسئولیت معاونت اسبق انستیتوی دانشمندان The اطلاعات^۹ را به عهده ایشان بود. خانم وب، علاوه بر عهده داشتن مسئولیت ویراستاری فروست Aslib Know How Guides، راهنماهای Making a charge Preparing a and for library and information Service و guide to your library and information service را نیز تالیف کرده‌اند که توسط ازلیب چاپ شده است

پانویس‌ها:

- 1- Sylvia P. Webb
- 2- Information Management
- 3- Aslib the Association for information Management
- 4- Ashridge
- 5- inter - Personal skills
- 6- Lead body
- 7- National Vocational Qualifications
- 8- Library Association
- 9- Institute of Information Scientists

فن آوری بزرگراه‌های اطلاعاتی در زبان فارسی، تهران: وزارت کشاورزی، اداره کل آمار و اطلاعات، ۱۳۷۶.

اینترنت، جنبه‌های نظری و کاربردی آن (در کتابخانه‌ها، مراکز آموزشی و تحقیقاتی). ابراهیم افشار زنجانی... [و دیگران]. تهران: نشر کتابدار، ۱۳۷۸.

چه کسانی حتما باید این کتاب را مطالعه کنند:

دست‌اندرکاران و ویژه‌کاران علم کتابخانه و اطلاع‌رسانی که:

- می‌خواهند درک کنند اینترنت چیست و چگونه کار می‌کند
- می‌خواهند بدانند اینترنت بعنوان یک منبع اطلاعاتی دارای چه توانایی می‌باشد
- می‌خواهند بدانند چه ابزارهای کاوشی بر روی اینترنت دسترس پذیر هستند و آنها چگونه کار می‌کنند
- در حال حاضر از اینترنت برای بازیابی اطلاعات استفاده می‌کنند ولی می‌خواهند از کارایی‌های ناشناخته و سودمند آن بیشتر استفاده کنند
- وقتی می‌خواهند از طریق اینترنت به اطلاعات دسترسی پیدا کنند، بدلیل بروز خطاهای ناشناخته و جور واجور، ناامید و درمانده شده و از کوره در می‌روند
- می‌خواهند به واژگان‌شناسی اینترنت تسلط داشته باشند

در مورد نویسنده

اندی داوسون MInstPet, MIInfSc, ALA, DLIS, BA مدرس و استاد راهنمای آموزشی در مدرسه کتابداری، آرشیو و مطالعات اطلاع‌رسانی در کالج دانشگاهی لندن هستند. داوسون سابقا مدیر اطلاع‌رسانی در تیلور وودراو بودند و در آنجا توانستند چهار تمان خدمات کتابخانه‌ای و اطلاع‌رسانی را برای کسب امتیاز (ISO BSS750 (9001 رهبری کنند. ایشان ضمنا تحلیل‌گر سیستم منابع اطلاعات فنی موسسه نفت فیلیپس نیز بوده‌اند. داوسون هم‌اکنون، رئیس گروه کامپیوتر انجمن مدیریت اطلاعات انگلستان (ASLIB) و گنجور افتخاری موسسه اطلاعات نفت برای گروه انرژی هستند. ضمنا بعنوان مربی ویژه دوره‌های آموزشی موسسه ازلیب، دوره‌های آموزشی «دسترس‌پذیرسازی اطلاعات شما در روی اینترنت» و «سیستم‌های کیفی و تضمین کیفیت» را رهبری می‌کنند.

ویراستار فروست The Aslib Know How Guides -

سیلویا پی. وب،

سیلویا پی. وب^۱، مشاور، نویسنده و استادی نامور در حوزه مدیریت اطلاعات هستند.^۲ اولین کتاب، که ایشان، Creating an information Services توسط انجمن مدیریت اطلاعات انگلستان (ازلیب)^۳ منتشر